

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

SLOVENE

Ček račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Srebrjevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Bodi luč

Demokracija, kakor se je izoblikovala v Evropi po proglasitvi svobodnih držav severne Amerike, je vrhunec na poti političnega razvoja človeštva. Kakor jo je opredelil njen utemeljitelj sam, pomeni »vladanje v popolnem soglasju z vladanimi« in ta opredelitev njeno bistvo popolnoma zadene. Ta demokracija je delo angleškega duha, ki je po odcepitvi ameriške kolonije in pod vplivom tega globoko osebnega dogodka popravil v demokraciji smislu starodavnega parlamentarizma britanskega otoka, ki je dotedaj bil bolj zastopstvo privilegirane plemstva nego predstavnik vsega ljudstva. Medtem je bila francoska revolucija zanesla idejo demokracije z njenimi osnovnimi načeli svobode vesti, vere in političnega prepričanja ter kulturnega in publicističnega udejstvovanja, neodvisnega sodstva in od ljudskega zastopstva zavisne izvršilne moči po vsem kontinentu. Absolutizem jo je sicer skušal zadrževati, pa je končno podlegel. Ideja, ki temelji na krščanskem etosu osebne svobode, harmonično vrenje v skupnost po načelu moralne in socialne vzajemnosti vseh ter medsebojne odgovornosti za splošni blagor, je bila močnejša od odpora »očetovske« despotije, ki je paganskega izvora.

Po svetovni vojni pa sta popolna moralna anarhija in strašen gospodarski kaos zopet oživila v nekaterih misel na diktaturo kot edino rešilo bilko v splošnem propadanju. Kajpada so se takoj našli »kondotjerji«, ki so bili pripravljeni, da vzamejo s pomočjo oboroženih tolp oblast v svoje roke, podprti od plutokracije, ki se je zbal revolucije zaslužnjakov proletarijata. Ti duceji in fuhrerji so kajpada rabili utemeljitev svojega samozvanstva in so ga našli v zasramovanju parlamentarne demokracije, češ da je ona kriva vsega zla, ki je prišlo v zadnjih desetletjih nad Evropo in ki jo politično ter kulturno razkrajajo. Našli so precej odmeva v onem širokem sloju sodobne moralno invalidne družbe, ki je obupal nad lastnimi moralnimi silami, ki ne veruje v možnost etičnega samodviga in je izročil svojo usodo popolnoma v roke »močnih ljudi«, pričakujoč od njih čudežnega vstajenja iz razvalin. Duceji in fuhrerji so jih pa podkrepljali v njihovem mnenju, da sta tako kapitalizem kakor komunizem posledica demokratske razbrazdanosti političnih npravov, ki da jih je treba brezobzirno izkoreniniti ter na njihovo mesto postaviti neomejeno voljo in avtoriteto enega samega, podprtega od do zob oborožene milice osebnih občudovalcev in sledbenikov. Mesto proslavljanja demokracije se je začelo povzdigovanje tiranstva, obdanega od slepe verne družine, kakor v najbolj temnih časih 16. in 17. stoletja, ki nam jih tako točno opisuje Manzoni v svojem slavnem romanu iz časov španskega samozvanstva in samovoljstva v Italiji.

Car te fašistične ideologije in prakse je danes zatonil, ker so morali tudi najbolj navdušeni občudovalci romantike diktatorstva na javnih rezultatih te politike uvideti, da je ves fašistični čar gola sleparija. »Močni ljudje« so se razkrinkali kot zelo slabotne igrače svojih lastnih strasti in so dokazali, da je avtoriteta, ki ne sloni na odličnih moralnih kakovostih svojega voditelja, velikan na lončenih nogah. Izkazalo se je nadalje, da je v sodobnih razmerah vsako pravičino in vse gospodarske ter socialne potrebe zadovoljujoče vladstvo brez sodelovanja in kontrole ljudskega zastopstva izključeno. Kar se tiče oborožene sile fašističnih vodij, je sicer jez, ki se lahko za čas ustavlja pritisku množice, ne more pa ozdraviti vzrokov njenega nezadovoljstva; čarodajna osebna moč diktatorja se pa izčrpa. Niti kapitalizem niti komunizem fašizem ni mogel izkoreniniti, korporativna uredba države pa, ki jo obeta, je ostala mrtvorjen papirnat stvor, ker je bila postavljena na popolnoma napačno podlago absolutne etatizma, ki je smrt vsakemu svobodnemu pogonu in spodbudi ter ne more vzgajati socialnih delavcev, ampak le nerodovitne birokrate.

Demokracijo je italijanski in nemški fašizem uničil, s čim pa jo je nadomestil? S samimi frazami nove nacionalne morale, avtoritarnosti, občestvenega čuta in tako dalje — v resnici pa vladala samo z oboroženo samovoljo, dočim je pod njo ostal moralni in socialni kaos isti ko prej — da, še povečal in še bolj razbrazil se je. Fašizem pravi, da hoče šele vzgajati. Kako, ko pa nima nobene lastne trdne etične osnove, nobenega pravega socialnega zamisla, nobene ne religiozne ne filozofske ideje. Edino, kar ga je dozdaj držalo, je bila njegova negativna kritika demokracije, ki pa se je tudi izkazala kot zgrešena. Zakaj kapitalizem ni niti posledica demokracije niti jo je on ustvaril ali pa je z njo v kakšni bistveni zvezi, ampak je produkt kulturnega in gospodarskega liberalizma — komunizem pa je skrajna reakcija na kapitalizem in je izbruhnil v Rusiji iz tal caristične despotije — ako bi bila v Rusiji zmogala leta 1918 demokracija, bi bil komunizem skopnel ko sneg. Da se je pa kapitalizem na zapadu za časa parlamentarne demokracije tako razbrazil, temu je kriva moralna degeneracija evropskih narodov, razkristjanjevanje političnega in gospodarskega življenja, materialistična miselnost vrhov in nižav družbe. Demokracija sama ni ničesar kriva, ampak je nasprotno edino zdravilo te bolne družbe, ako se bo princip »vladanja v popolnem soglasju z vladanimi« prešnil s pravim duhom krščanske pravičnosti, socialne vzajemnosti in globoke moralne odgovornosti ter resničnega narodnega viteštva in aristokratskega mišljenja v duševnem pomenu.

Dogodki zadnjega časa od »čiščenja« v Nemčiji do stavke kalifornskih mornarjev nam kažejo, da bo le povratek k čisti in plemeniti demokraciji človeštvu odprl pot iz sedanje anarhije v bodočnost, dostojno kulturne stopnje sodobnega človeka.

Rudniška nesreča

Monakov, 19. julija. AA. V rudniku Marienstein pri Schafthachu so začeli uhajati iz rova strupeni plini. Trije rudarji so se zastrupili. Pri zelo težavnih reševalnih delih se je laže zastrupilo tudi več reševalcev.

Senzacionalen preokret splošne stavke v Kaliforniji

Roosevelt kliče Cerkev

Prvi uspehi posredovanja: prehrana oskrbljena, plenjenje je nehalo, zaupanje delavstva se vrača

Washington, 19. julija. NCWC. Predsednik Zedinjenih držav, ki se nahaja na zdravstvenem potovanju na havajskem otočju, je brzojavno imenoval nadškofa v San Francisco Edvarda Hanna za predsednika posredovalne komisije, ki naj pomiri stavko, ki je izbruhnila po vsej Kaliforniji in ki naj nadalje napravi obširno anketo o življenjskih pogojih mornarjev in pristaniških delavcev na obali Tihega morja, med katerimi se je najprej pojavila nezadovoljnost, ki je dovedla do sedanjih izgrediv splošne stavke v Kaliforniji.

Po vsej Ameriki so z velikim navdušenjem pozdravili to predsedniško odločitev, ki je poverila težavno vlogo pomiritve nevarnega socialnega spora velikemu socialnemu cerkvenemu knezu, čigar avtoriteta v socialnih vprašanjih je že neštokrat rešila državo pred nevarnimi pretreslaji. Uredba, s katero je dr. Hanna postavljen za šefa državne pomirjevalne komisije, daje kalifornijskemu nadškofu tako obsežna pooblaščenja, da bo lahko sam urejal tudi najbolj težavne, socialne spore na področju tihomorske obale Zedinjenih držav. Rooseveltov dekret daje namreč nadškofu Hanne pravico, »da preiskuje vsa vprašanja in vsa dejstva, ki tičejo razmerja med delodajalci in delavci, ki so vstopili v splošno stavko ali grozijo stavkati in onemogočiti dovažanje živežev, ali sploh svobodno trgovanje med posameznimi državami USA, ali s tujezemstvom«.

preiskovati pritožbe na licu mesta in podzveti takoj pravnomočne korake v imenu vrhovne državne oblasti za zaščito delavskih pravic;

nastopati kot pravomocni posrednik v imenu države, če bi delodajalci posredovanje zaježili;

izvajati v delavskih sporih vsako upravno moč, ki jo daje »javna resolucija št. 44« (posredovanje, ki ima moč zakona, kadar nastanejo socialni spori, ki motijo javni red); ter slednjič

sestaviti posebno poročilo za predsednika Roosevelta o svojem delovanju, o načinu, kako so bili spori rešeni ter kakšni so predlogi komi-

sije, da se v bodoče slični spori preprečijo.

Nadškof Hanna, ki je dobil za poraynavo soc. spora, ki je zaneli požar po vsej Kaliforniji in grozil razvneti nevarna gibanja po vsej državi, naravnost diktatorske pravice, je s svojim dosedanjim delom dokazal, da zasluži tako visoko odlikovanje in tako neomejeno zaupanje. Prvič je nastopil javno v velikem delavskem sporu leta 1921 v gradbeni industriji. Leta 1926 je bil predsednik »Odbora za delavske plače« ter dosegel znatno zvišanje plač in zaposlitve v gradbeni industriji. Leta 1931 ga je guverner Rolph imenoval za predsednika drž. komisije za boj proti brezposelnosti in je takrat dr. Hanna izdelal načrt, ki ga je v velikih obrisih porabil sedanja Rooseveltova uprava v svoji gospodarski politiki. »Vi ste zares postali velik prijatelj človeštva,« ga je naslovil rektor Gordon Sproul, ko ga je imenoval za častnega doktorja kalifornijskega vseučilišča. Saj je na predlog nadškofa Hanne samo država San Francisco dovolila 20 milijonov dolarjev (več kot ena milijarda Din) za brezposelni zavarovalni fond, saj je na njegov predlog država uvedla 5-dnevni delovni teden in 7-urni delavnik, kar je brezposelnost skorajda do polovice znižalo. Leta 1933 je bil dr. Hanna imenovan za predsednika državnega odbora za »izredne socialne potrebe«. Istega leta je veliki dnevnik v San Francisco »San Francisco News« posvetil posebno številko velikemu borcu za pravice delavstva pod naslovom Ecclesia militans — vojskujoča se Cerkev, kjer našteva vse zasluge tega socialnega škofa za vzdrževanje socialnega miru v državi ob Tihem oceanu. »Nadškof Hanna bi se lahko opravičil, da ne more sodelovati pri državnih komisijah,« beremo v uvodniku, »ker ima drugih poslov dovolj, toda on je drugih misli, on meni, da mora stati na čelu v boju za socialne pravice, ob strani svojega božjega Učelnika, ker je borba za socialni mir in za socialne pravice bistvena vsebina krščanstva.«

Predsednik Roosevelt ni samo počastil visokega cerkvenega kneza in s tem tudi katoliški Cerkev v Ameriki, ki ji je kot najbolj poklicani poveril nalogo, da v imenu krščanske pravice in ljubezni ohrani red v človeški družbi, počastil je najbolj samega sebe, ker je s tem pokazal, da je zares vla-

dar ogromne vladavine, ki hoče nepristransko izkoristiti vse ustvarjajoče sile v državi za blagor države in ljudstva.

Pomiritev

San Francisco, 19. jul. b. Generalna stavka pojenjuje. Preskrba mesta s hrano se je pričela izboljševati, ker je stavkovni odbor dovolil 350 mesarjem prodajo mesa skozi 48 ur. Istotako se je pričel prodajati tudi bencin. Znani gospodarski diktator general Johnson vodi sedaj pogajanja in je prepričan, da bo zelo uspeh.

New York, 19. jul. b. V San Franciscu se je položaj zboljšal takoj, ko je vladi uspelo pripeljati v mesto nekaj vlakov hrane. Poleg tega so nekatere ladje pripeljale precejšnje množine hrane. Vsi vlaki, ki so prišli v mesto, so bili pod močno vojaško stražo in stražo narodne garde. Nevarnost lakote je minila tembolj, ker se na potu v San Francisco že nahajajo nekaj 100 vlakov s hrano. Vsi vlaki so močno zastrženi. Na ulicah je že živahnije in se nekatere trgovine odpirajo. Nekatera manjša podjetja, v katerih se ni stavkalo, že tudi obratujejo. V dveh do treh dneh bo položaj normalen. Preiskava je ugotovila, da so stavko predvsem povzročili komunisti, ki so jo nameravali počasi razširiti na vso ameriško Unijo. Policija je našla mnogo dokumentov, ki te vesti potrjujejo.

San Francisco, 19. jul. p. Poraz radikalnih elementov v stavkovnem odboru je definitiven. Opozicija pod vodstvom Avstralea Bruceja ni uspela s svojo zahtevo, da se stavka nadaljuje. Tako se bo torej delavstvo podvrglo sklepom razsodišča. V San Franciscu se položaj stalno zboljšuje. Vse kaže, da bo že zvečer, najkasneje pa v dveh dneh, štrajk končan. Trgovine se odpirajo, dovozi v mesto postajajo večji in polagoma postaja tudi promet na cestah normalen. Paroplovne družbe so dale svojim parnikom na Tihem oceanu, katerih dispozicije so spremenile, po radiu nalog, da vozijo zopet v pristanišče v San Franciscu. Skupno izgubo radi stavke cenijo na 100 milijonov dolarjev. — Iz Oaklanda prihaja vest, da tamkajšnje delavstvo še ni glasovalo o tem, ali bo še nadalje stavkalo ali pa začne delati.

Čiščenje v Nemčiji in katoličani

Trije mučeniki

Dr. Alfred Probst
Friderik Beck
Dr. E. Klausener

O umoru voditelja nemške katoliške mladine dr. Probst je že večerajšnji »Slovenec« prvi v naši državi poročal. Spodaj sledijo še nekatere podrobnosti tega nezasičanega grozodejstva.

Dunaj, 19. jul. E. Današnja »Reichspost« objavlja nadaljnj podrobnosti o umorih vodilnih katoliških mož, ki so padli kot žrtve »čiščenja« dne 30. junija ali par dni pozneje. O umoru voditelja katoliške mladine dr. Vladimira Probst prinaša imenovani list sledeče pismo iz Porenja:

Alfred Probst:

„... in žaro s pepelom so vrnili vdovi po pismošni ...“

»Dr. Probst, ki je imel svoje urade v Düsseldorfu, so že v petek, 29. jun. dopoldne telefonično poklicali v Berlin, kjer naj bi se »udeležili pogajanj za izvajanje koncordata«, kot se je izrazil berlinski telefonist. Probst je takoj odpotoval. Njegova žena, ki ga je par dni čakala, je zama spravevala policijo, kje se nahaja. Od nikoder ni dobila odgovora. Düsseldorfski policija je celo rekla, »da ne ve ničesar in da tudi ne more voditi nobene preiskave«. Nato se je podal na pot stari bolni generalni prezes katoliške mladine prelat dr. Wolker. Na centrali SS oddelkov so mu povedali, da vedo, kje se nahaja dr. Probst, a da ne smejo ničesar povedati. Prelat Wolker se je nato odpeljal v Berlin k tajni državni policiji. Šele tam so mu povedali da je bil »Probst v interesu državne varnosti aretiran in ustreljen«. S tem se je vrnil prelat Wolker k užalošeni ženi, ki pa je med tem tudi že dobila pismo od policije, »da je bil Probst na begu ustreljen in da se ji vrača njegov pepel s istočasno pošto«. In res, žara z nekim pepelom je prišla po pošti ter bila brez nadaljnega izročena vdovi po pismošni. Probst je bil komaj 31 let star, poročen še le 13 mesecev in zapuščal mlado vdovo in tri tedne starega fantka.«

Dr. Klausener:

„Saj ne bo dolgo trajalo!“

Berlin, 19. julija E. O umoru voditelja katoliške akcije v Berlinu dr. Klausenerja so sedaj znane še naslednje podrobnosti:

Dne 30. junija so Klausenerja poklicali na njegovem domu k telefonu. Neka neznanca o seba je hotela z njim govoriti. Klausener je odgovoril, da mora v urad in da naj se do-

tična oseba javi v uradu. Klausener je nato odšel v ministrstvo. Ravno, ko je sprejemal referat podrejenega uradnika, sta se javila dva moža SS oddelkov, ki sta hotela z njim govoriti v »zelo nujni zadevi«. Dr. Klausener je odgovoril, naj počakata, da bo referat končan, a SS moža sta odgovorila, naj »referent počaka v stranski sobi, saj ne bosta dolgo da je zelo nujno«. SS moža sta šla v pisarno. Ko je referent le čakal in čakal in ni bil poklican nazaj, je odšel. Uro pozneje so mu pri vratih ministrstva povedali, da so videli dr. Klausenerja v mlaki krvi na tleh. Novica se je raznesla po vsem mestu. Drugo jutro je notranji minister Elz von Rübenbach poklical vdovo k sebi in ji povedal, »da ima častji sporočiti, da je bil njen mož zaradi udeležbe pri državni velizdaji aretirán, in da je nato storil samoumora«. Gospa Klausenerjeva se je takoj odpeljala k Hitlerju, bila sprejeta, a zelo slabo. Državni kancelar ji je sporočil, da ji bo odtegnil še pokojnino, če bo še kaj protestirala proti ustrelitvi njenega moža. Par dni pozneje je dobila običajno žaro s pepelom svojega ustreljenega moža.

Poplave na Poljskem

20.000 družin brez strehe

Varšava, 19. jul. AA. V zapadnem delu poplavljenih predelov se je položaj nekoliko popravil, ker je večeraj napočilo lepo vreme. Viska pa še zmeraj raste. Pri Krakovu sega voda šest metrov nad normalo. V vzhodnem delu poplavljenih krajev je položaj še zmeraj izredno resen. Posebno hude skrb povzroča reka San, zlasti v okolici Przemysla. — Na pristojnem mestu so izjavili zastopniku poljske brzojavne agencije, da je v poplavljenih krajih doslej 50.000 rodbin brez strehe in brez sredstev. Vlada je že dovolila velike kredite za prvo pomoč. V poplavljenih krajih so odšli razen pomožnih vlakov Rdečega križa tudi večji oddelki pionirjev in saperjev ter eskadra letalstva.

Krakov, 19. jul. p. Nevarnosti so danes v glavnem minile. Viska zopet upada, toda le v okolici Tarnova je še položaj kritičen. Najbolj je narastla reka Dunajec, ki pa tudi že upada. V poplavljenem ozemlju se je danes mudil poljski ministrski predsednik Kozłowski, ki je žur-

Dunajska vremenska napoved: Nobene bistvene spremembe. Krajevne nevihte. Opol-
dajska temperatura nad 30°.

Zagrebska vremenska napoved: Pretežno jasno (lahno oblačno), topleje in etajneje.

Friderik Beck:

„... pustili so mu rožni venec ...“

Ugotovljena je tudi že usoda voditelja katoliških društev Friderika Becka, ki je nedanoma zginil. Tudi on je bil kratkoma ubit in sicer v takih-le okoliščinah:

Beck se je nahajal v Monakovem v svojem uradu še 30. junija dopoldne. V nedeljo je nameraval k svojemu staremu očetu v Landsberg, kamor je kot samec vedno rad zahajal. Toda v soboto popoldne je zazvonil telefon in mu je bilo sporočeno od policije, naj ostane v Monakovem, kjer ga potrebujejo »zaradi nekih važnih informacij«. Ostal je v mestu in zvečer ob 10 so prišli k njemu SS možje »po informacije« in so ga odvedli. Že ob 11 ponoči se je govorilo po mestu, da je bil ustreljen. In res, njegovo truplo so čez par dni našli v nekem gozdu blizu Monakovskega. Na glavi je imel strašne rane od revolverskih strelcev. Odvzeto mu je bilo vse, samo rožni venec so mu pustili. Truplo ni bilo upepeljeno, ampak pokopano v domači fari. Noben časopis ni smel o tem kaj poročati.

Von Papen izginil

Berlin, 19. jul. b. Snoči je von Papen odpotoval iz Berlina neznanokam. SS-straže so se na vladno odredbo odstranile izpred njegove vile.

Povodnji v Mandžuriji

Harbin, 19. jul. p. Iz severne Mandžurije poročajo o katastrofalnih poplavah. Doslej je utonilo okoli 1000 ljudi. Pridelek je do polovice uničen. Severnomandžurski kmetje so obupani ter se pridružujejo roparskim tol-
pam. Napadi roparskih tol-
p se pa z dneva v dan množijo. Roparji napadajo vlake in avtobuse ter plenijo po vaseh. Postali so tako predrzni, da napadajo tudi manjša mesta z več tisoč prebivalci. Mandžurska vlada je proti njim popolnoma brez moči, posebno, ker ne more kmetijskega prebivalstva poslati v južne predele države, ker je tudi na jugu Mandžurije in v Džeholu pričakovati slabo letino.

Ekspedicija na Himalajo v snežnem viharju Več nosačev zmrznilo, trije planinci pogrešani

Vodja ekspedicije Merkel (označen s križcem) v družbi s tovariši

Po poročilu iz Indije, je nemško ekspedicijo, ki bi rada dosegla Mont Everest, zadela huda nesreča. Ekspedicija je zašla v snežni vihar. Hribovlazce Merkla, Wielanda in Welzenbacha pogrešajo že nekaj dni. Zajel jih je snežni vihar, ko so hoteli naskočiti vrh Nanga Parbat. Doslej jih še niso mogli izslediti. Poročilo tudi pravi, da so umrli trije nosači domačini.

To poročilo je bilo prvo o nesreči in je prišlo iz angleškega vira. Pozneje so v Berlinu prejeli drugo, podrobnejše poročilo, ki je nesrečo potrdilo. Poročilo je poslal udeleženec ekspedicije Bechthold. Glasi se:

7. julija sta v taborišču 7 višinsko zbolela zopet dva kulija. Bechthold ju je z velikim naporom prenesel čez Rakiot-Peak v taborišče 5. Tu so radi snežnega zameta izgubili pot. Bechthold je sam prispel v taborišče 4. Bernard in Müllritter sta obnemogla kulija rešila. Še tisti dan je sprednja skupina, v kateri sta bila Schneider in Aschenbrenner, dosegla sedlo na Nanga-Parbatu. V višini 7600 metrov so postavili taborišče 8. Schneider in Aschenbrenner sta že dosegla višino 7900 metrov. Pozneje sta javila, da sta preživela strašne štiri ure pod šotorom. Snežilo je neprestano in divjal je silen vihar, ki je prinašal vedno nov in nov sneg. Preživela sta noč v mrzličnem pričakovanju, da bi mogla končno v zadnjem naporu dospeti na vrh (Mont Everest je visok 8836 metrov).

8. julija so poskušali Bernard, Bechthold in Müllritter prenesti živila iz taborišča 4 v taborišče 6 in 7. Snežni vihar jim je zaprl pot in obstali so

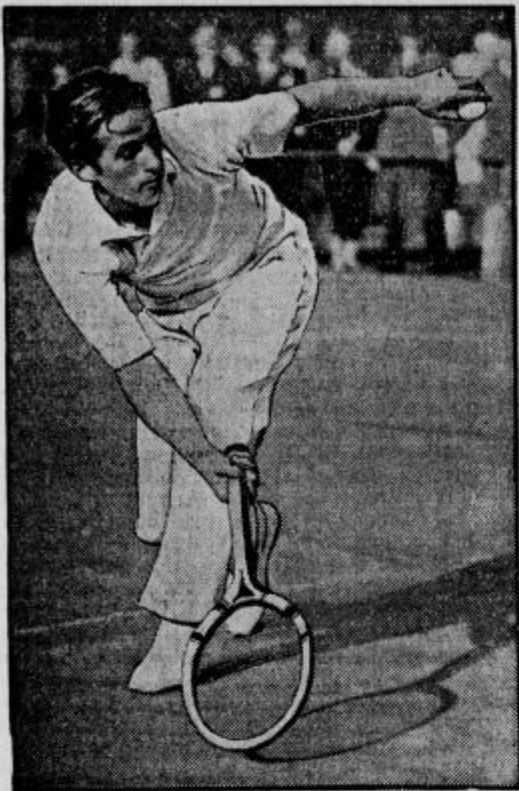
pred taboriščem 5. Medtem se je vreme dokončno poslabšalo. Iz viharja je nastal pravi orkan. Nosau sprednje skupine je vihar odtrgal nahrbtnik in ga strmoglavlil v prepad. Aschenbrennerju in Schneiderju je v silnem boju s snegom in viharjem uspelo, da sta našla pot iz taborišča 8, to je iz višine 7600 metrov v taborišče 4.

Dne 9. julija je snežni vihar še vedno divjal. 10. julija je nastopilo mrzlejšje vreme. Čez vrh je vihar gnil sneg, videlo se je, kakor da bi na njem plapolale cele zastave. Iz taborišča 4 so opazovali, kako je 9 kuljev skušalo preplezati Rakiot-Peak. Štirje izmed teh kuljev so se vrnili v tabor 4 z deloma zmrzlimi rokami in nogami in povsem izčrpani. Ti so poročali, da je snežni vihar tabora 5 in 6 odnesel. Pet drugih kuljev je najbrž zmrznilo. Dva sta gotovo mrtva.

Okar so Merkel, Wieland in Welzenbach dospeli v tabor 7, manjka o njih poročilo. Nikdo jim ne more pomagati, ker so domači nosači vsi oboleli in ker se v takšnem vremenu noben Evropejec ne more ganiti. Radi tega so vsi v ekipeh za usodo Merkla, Wielanda in Welzenbacha.

Zastopstvo nemške ekspedicije na Himalajo v Monakovem poroča naknadno: Nevarnost, v kateri je sprednja skupina, je velika. Kljub temu obstoji še upanje, da se Merkel, Wieland in Welzenbach še rešijo, ker so prav ti trije planinci znani za najboljše v vsej Nemčiji. Mogoče še najdejo rešitev. Merkel in Welzenbach sta že večkrat zašla v položaj, iz katerega skoro ni bilo več izhoda.

Lep uspeh Čehoslovaka

Tekmovanje za Davisov pokal je ob zaključku prineslo pravo senzacijo. Čehoslovaki igralci Roderich Menzel je potolkel Avstralcu Jacku Crawfordu s 6:4, 6:4, 2:6, 8:6. Jack Crawford je drugi na seznamu svetovnih prvakov

Turški strelji na angleške častnike

Iz Londona poročajo, da so Turki streljali na skupino angleških častnikov, ki se je hotela izkrcati pred otokom Samosom. Turški obali se je približala angleška križarka »Devonshire«, da bi se angleški mornarji lahko kopali. Turška obrežna straža je streljala na tri častnike, ki so veslali v čolnu križarke »Devonshire« proti obali. En častnik je ubit, drugi pa nevarno ranjen. Poveljnik »Devonshire« je o dogodku takoj obvestil ministristvo v Londonu. Turški poslanik v Londonu je angleški vladi izrazil svoje sožalje. Dogodek še ni razjasnjen. Eno poročilo pravi, da je carinik pozval častnike, ki so bili v kopalni obleki, naj se ustavijo, in da je nato streljal, ker ga niso ubogali. Drugo poročilo navaja, da je na Angleže streljala obrežna vojaška straža. Angleško mornariško poveljstvo je odredilo, da takoj odpluje na Samos križarka.

Operacija na parniku

Slavni angleški kirurg Herbert Barker je bil namenjen v Ameriko. Na dan pred odhodom je moral sprejeti neko bolnico, ki je tožila o neznošnih bolečinah v hrbtenici. Kirurg je ugotovil po pregledu, da je treba takoj napraviti operacijo. Priporočil je bolnici druge strokovnjake, svoje kolege. A bolnica ni marala zaupati svoje življenje nikomur razen Barkerju. Kirurg, ki je moral odpotovati, je pristal na njene mile prošnje. Zmenila sta se, da bo operirana med vožnjo. Bolnica si je takoj rezervirala prostor na parniku, kjer je bila prihodnji dan operirana v kirurški dvorani. Po operaciji je ostala na parniku, ne da bi izstopila v Ameriko. Vožnja sem in tja je izvrstno nadomestila predpisani počitek po operaciji. Bolnica se je vrnila domov v najboljšem zdravstvenem stanju.

S filmom med indijanskimi plemeni

Znani raziskovalec starih indijanskih plemen v Patagoniji in na Ognjeni zemlji, salezijanski misijonar p. de Agostini, je pred nedavnim izdelal zanimiv film z naslovom »Magelanske dežele«, ki nam prikazuje lepoto južnoameriških Kordiljer in visoko zasneženih otokov Ognjene zemlje z njihovim svojevrsnim prebivalstvom.

Z izredno umetniško razporeditvijo se vrste pred nami prizori, ki nam kažejo, kako prodira misijonar skozi neštevilne prelive in kanale, kako se vzpenja v notranjost do v nebo štrlečih gorskih velikih, s katerih bobnijo veličastni slapovi. Film nas privede do najbolj skritih kotičkov južne Patagonije, kjer prebivajo zadnji ostanki nekdanjega številnega in mogočnega indijanskega rodu Tehuelče. Na Ognjeni zemlji pa se seznanimo z zadnjimi ostanki prastarih indijanskih plemen: Ona, Alakaluf in Jagan, ki prebivajo v najbolj južnih pokrajinah naše zemlje.

Ta poučni in velezanimivi film se končuje s prikazovanjem salezijanskih misijonskih naselbin, ki predstavljajo za ta uboga in zaničevana ljudstva edino varstvo in rešitev.

Radio rešil človeško življenje

Sredi Tihega oceana je zasidrana blizu otoka Galapagos, domovine največjih želv, mala jadrnica »Swaab« z ameriškimi znanstveniki-riboslovci. Njih vodja, profesor Robinson, je nenadno obolel za gnojnim vnetjem slepiča. Njegova soproga je poklicala pomoč s pomočjo radia, ki ga imajo na krovu, ker ni v bližini nobene naselbine ali ladje. Ta klic je sprejela radiopostaja ameriške vojne mornarice v Panami. Takoj je prišla oddajati zdravniške nasvete, ki jih je vpoštevala mistres Robinson do prihoda zdravnika. Slednji je dospel v spremstvu dveh usmiljenk z hidroplanom vojne mornarice, ki je preletel nad 1500 km dolgo pot do Galapagos. Operacija je bila pravočasno izvršena. Radio je rešil človeško življenje.

Z mlekom so gasili

Blizu Lincoln na Angleškem sta se vžgala dva avtobusa, ki sta trčila skupaj na cesti. Ognjegasci iz bližnje vasi so bili brez vode, ker je letos na Angleškem huda suša. Pomagali so si s tem, da so ustavili tretji avto, ki je vozil mleko iz neke mlekarne, in z mlekom pogasili ogenj.

Iz previdnosti, da prepreči hujše izgredo, je v San Franciscu vojaštvo zasedlo strehe na strateških točkah. V prvi vrsti ima nalogo, da prepreči naskok stavkujočih na javna poslopja

V.:

Po valovih Donave široke . . .

(Beleške iz popotnega dnevnika.)

Ko smo pripluli mimo otoka Moldava, se nam je odprl razgled na izredno lepoto donavske obale. Veličastna slika vhoda v »železna vrata«, v Džerdapski klanec je kakor slika lijak, ki postaja vedno ožji in ožji ter tako prepušča ogromno maso vode skozi dolgo in čudovito ožino, skozi nenavadni predor gorastih sten.

In z jugoslovanske in z romunske strani Donave se vzpenjajo vrhovi v nebo, ki se, tam dalje, približujejo vedno bolj drug drugemu ter stiskajo Donavo v svoje objeme.

Na levi obali je slikovit kraj Koronini, a nad njim, na visokem bregu, ostanki madjarskega gradu Laslovara. Stenska, jugoslovanska — desna — obala je ozaljšana s kučmastimi stolpi in zidovi od ene najlepših srednjeveških razvalin, z gradom Golubcem. A sredi Donave, kakor kakšna zlomljena piramida, se dviga stena Babakaj.

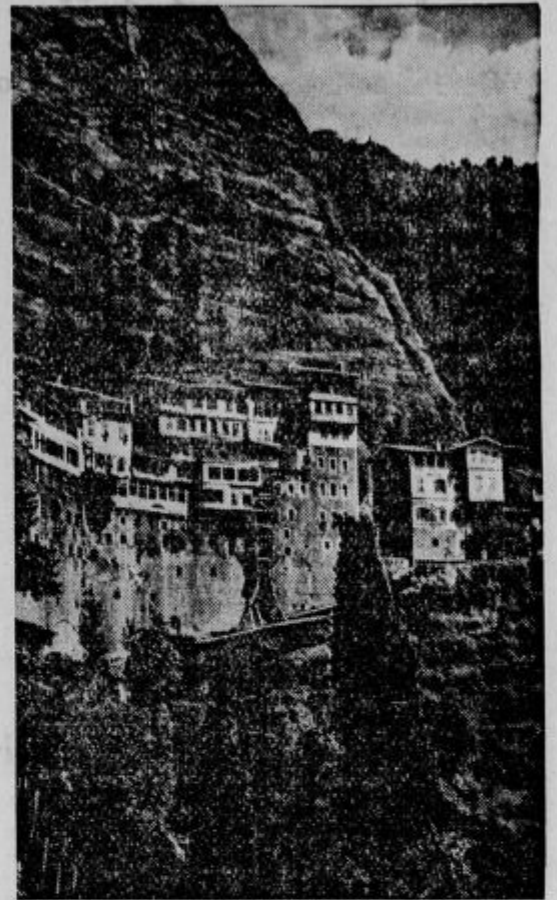
To je žrelo prelaza, žrelo Železnih vrat.

Ko priplavamo do tega mesta, se mi zazdi, da sem na drugi reki, ne na Donavi. Do sedaj tiha, mirna, prostrana, kakor nekako morje, z ravno površino, z nizko obalo ali z majhnimi, lepimi hribčki, a sedaj? Sedaj se tako stiska, izgublja v vijugah skozi visoke planinske klanec, da se zdi, kakor da bo tukaj neke Donave konec. Iz njene površine pa se dvigajo nekaki šilasti bregovi, kakor kakšna strašila, okrog katerih se lomi valovje, kot bi z neakim dostojanstvenim srdom, peneč se in bučeč, hitela v žrelo klanca, zvijajoča se v vrtincih in preskakujoča kamena stopnišča.

Vidite, Tea, je rekel njen spremljevalec in jo prijel za roko. »Slišali ste že gotovo o nevarnostih in strahotah džerdapskega klanca. Odtod, morda, je tista srce stiskajoča bojazen spojena s pričakovanjem na nenavadne, nepričakovane pojave. Kakor tisto, ko potujete po noči, v luninem svitu, skozi goro, preko skale in prepadov, pa vam slika v daljavi skrivnostni lunin svet črne sence z nenavladnimi barvami ter se vam zdi, da iz vsake dolbine od vsake stene vstajajo nejasne slike in prikazni. Čudovite in strašne, da se vam stiska srce, pred katerim se vas loteva strah vse dotlej, dokler se jim docela ne približate.«

»Da,« je dahnila Tea, in tudi mi vsi smo čutili vse tisto. Zdelo se nam je, zares, da se približujemo nekakšni orjaški cerkvi z ogromnimi stebri in z veličastnimi svodi, iz katere se razlegajo glasbeni zvoki, tiha pesem keru-

Starodavni samostan zgorel

Starodavni grški samostan Megaspelion pri Kalavriti na Peloponezu je popolnoma zgorel

★

»Misliš, da boš lahko živel z mojo plačo, ljubica?«
»Jaz prav gotovo. Vprašanje je, od česa boš živel ti.«

★

»Prinesite takoj kozarec vode!« je zaklical letoviškar v podeželski brivnici.

»Ali vam je slabo?« ga je vprašal v skrbnih brivec.

»To ne. Hotel sem samo poskušati, ali moje grlo še drži.«

O zmaju, ki živi v jezeru Loch-Neess na Angleškem, so nastale vse mogoče govorice. Nekateri pripovedujejo, da so videli zmaja, ki je imel glavo in grivo leva, drugi zopet trdijo, da je bil podoban konju, tretji, da je imel trioglato glavo, četrty zopet, da njegova zunanost spominja na krokodila. Končno so se oglasili še drugi, ki pravijo, da je podoben plavajoči kobilici

binov... Za trenutek se nam pa zopet zdi, da smo pred nekakim čarovnim gradom, v katerem ne žive ljudje, v katerem praznujejo duhovi svoj divji pirl! Nepoznan nam je, vendar se nam ustvarja v očeh neka jasna slika, njegov nenavaden lik. Tam je naša negotovost, ne vemo, kam dalje, ne vemo, kako pogledati, kaj nas čaka, dobro ali hudo, uživanje ali trpljenje, a vendar nas vkljub temu vleče in mami k temu gradu in roke so se nam nehote dvignile, da bi se prekrizali pred negotovostjo, v katero stopamo.

★

»Glejte,« je rekel Tein spremljevalec in pokazal z roko nazaj. »Kako mična slika. Širina Donave je vidna kakor travnik, po katerem raste gosta, valovita trava. In na sredi zelena miza — otok. Na desnem bregu razvaline gradu Golubac, ki je viden sedaj zelo divje romantično, a skala v Donavi, tisti Babakaj, kakor nekak strelovod. Na desno in na levo pa gorovje, skalovje z ostrimi grebeni, kakor da je nekoč v svoji jezi ostalo tako okamenelo nagubano, na pol golo, na pol z grmičevjem obrašeno...«

»Babakaj, pravite,« je vprašal Zdravko. »Kakšno je to ime. Pomeni, zdi se mi, kakor: baba kaj si...«

Tea se je nasmejala, da so se belj zobje zablesteli iz rdečih, jagodovih ustnic.

»Narodna pripovedka o tej skali pripoveduje več pripovedk, je pripovedoval Tein spremljevalec, vse grozne, kakor so bili grozni dogodki v onih borbah, ki so se godile tu na Donavi. Po eni teh pripovedk je nek Madjar zbežal z najlepšo žensko iz harema turškega aga, ki je bil poveljnik v Golubcu. Aga ga je zasledoval in ga dohitel tukaj na obali. Razžaljeni soprog je odsekal ugrabitelju glavo, jo obesil nezvesti ženi okrog vratu in jo izpostavil na to steno, priklovaši jo na njo, da jo kljuvajo vrane in krokardi, da ji orli živi trgajo meso. »Baba, kesaj se« (kaj se) je kriknil v slovo in od tega dne se imenuje ta stena »Babakaj...«

»Eh, znamenite pripovedke imate v teh krajih,« je rekla gospa Marija. Potem pa naglo dodala: »Sicer jih imamo tudi tam, na Pohorju.«

»A Golubac,« je vprašal Zdravko. »Gotovo ima tudi ta kakšno pripovedko?«

(Dalje sledi)

